

PaNaNet FACHBEGRIFFE SZAKKIFEJEZÉSEK

Fachbegriffe für die Arbeit in Schutzgebieten

Szakkifejezések a természetvédelmi területen való munkához

Interreg
Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

PaNaNet+

Pannonian Nature Network

www.interreg-athu.eu/hu/pananetplus

Fachbegriffe
für die Arbeit in Schutzgebieten

Szakkifejezések
a természetvédelmi területen való munkához

Pannonian Nature Network

www.interreg-athu.eu/hu/pananetplus

Inhaltsverzeichnis

Gruppensprachen und Grenzregionen	4
Die PaNaNet-Region	6
Übersichtskarte PaNaNet-Region	8
Naturschutz, Erlebnis, Aktivitäten	10
Tourismus, Ökotourismus, Freizeitwirtschaft	12
Naturerlebnis individuell oder organisiert / Umweltbildung	15
Naturerlebnis-Infrastruktur	18
Geologie, Geschichte, Regionalentwicklung.....	22
Raumplanung, Formen der Landnutzung, Widmungen	24
Regionaltypische Berufe, traditionelles Handwerk	27
Biogeografische Begriffe, Regionen	30
Historische Epochen, Archäologie	32
Geologie	35
Arten & Biologie	40
Naturphänomene	42
Nutzpflanzen	45
Invasive Arten, Neophyten	48
Charakteristische Tier- und Pflanzenarten der PaNaNet-Region	51
Haustierrassen der PaNaNet-Region	56
Projektpartner.....	60

Tartalomjegyzék

Csoportnyelvek és határtérségek	5
A PaNaNet régió	7
Térkép	8
Természetvédelem, élmény, tevékenységek	10
Turizmus, ökoturizmus, szabadidőgazdálkodás	12
Egyéni vagy szervezett természeti élmény / környezeti nevelés ...	15
Természeti élmény infrastruktúra	18
Geológia, történelem, régiófejlesztés	22
Területrendezés, földhasználati formák, szabályzások	24
A régióra jellemző mesterségek, tradicionális kézműves szakmák	27
Bioföldrajzi fogalmak, régiók	30
Történelmi korszakok, régészet	32
Geológia	35
Fajok & biológia	40
Természeti jelenségek	42
Haszonnövények	45
Invazív fajok / Neofiták	48
A PaNaNet régióra jellemző állat- és növényfajok	51
A PaNaNet régió háziállatfajtái	56
Projektpartnerek	60

Gruppensprachen und Grenzregionen

Mehrsprachigkeit war über Jahrhunderte weit verbreitet in den Dörfern und Städten Westungarns. Kinder aus deutschsprachigen Ortschaften lernten im Sommer auf befreundeten Bauernhöfen Ungarisch – und umgekehrt. Der Zwang zur ungarischen Unterrichtssprache hat dieser Tradition mehr geschadet als genützt, und der Eiserne Vorhang ließ in wenigen Jahrzehnten eine Sprachbarriere entstehen. Trotz starker wirtschaftlicher Verflechtungen und Förderung des zweisprachigen Unterrichts ist es noch ein langer Weg zurück zur Mehrsprachigkeit im Alltag.

Die erfolgreiche grenzüberschreitende Zusammenarbeit im Naturschutz, speziell in den Nationalparks und Naturparks, wirkt in viele Bereiche unserer Gesellschaft hinein. Diese Broschüre mit übersetzten Fachbegriffen soll dazu beitragen, den Akteuren beiderseits der Grenze bei Projekten und im Arbeitsalltag die wichtigsten Bezeichnungen näher zu bringen – und dabei auch die Barrieren unter den Gruppensprachen überwinden zu helfen, etwa in der Regionalentwicklung, im Bildungsbereich, im Tourismus und in der Landwirtschaft.

Csoportnyelvek és határtérségek

Évszázadokon keresztül széles körben elterjedt volt Nyugat-Magyarország falvaiban és városaiban a többnyelvűség. A német nyelvű települések gyermekei nyáron az ismerősök gazdaságaiban tanultak magyarul – és fordítva. A magyar oktatási nyelv kényszere ebben a hagyományban több kárt okozott, mint hasznot, és a Vasfüggöny néhány évtized alatt nyelvi korlátokat hozott létre. Az erős gazdasági kapcsolatok és a kétnyelvű oktatás előmozdítása ellenére, a mindennapi életben még hosszú az út a többnyelvűség felé.

A sikeres határon átnyúló természetvédelmi együttműködés, különösen a nemzeti parkokban és a natúrparkokban, társadalmunk számos területét érinti. Ez a lefordított szakkifejezésekkel ellátott füzet segítséget nyújt abban, hogy a határ mindkét oldalán élő szereplők megismerjék a projektekkel és a mindennapi munkájukkal kapcsolatos legfontosabb kifejezéseket, és emellett segít a csoportnyelvek közötti akadály leküzdésében, különösen a régiófejlesztés, az oktatás, a turizmus és a mezőgazdaság területén.

Die PaNaNet-Region

Im Burgenland und in den Komitaten Westungarns fördert ein flächendeckendes Netzwerk von Natur- und Nationalparks das Verständnis für das reiche gemeinsame Naturerbe zwischen dem Ostrand der Alpen und der Tiefebene im Karpatenbecken. Ganz oben auf der Agenda der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit im Pannonian Nature Network – PaNaNet – steht die qualitative Weiterentwicklung des echten Naturerlebnisses. Mit der Verbesserung der Infrastruktur, neuen Informationsmaterialien, aber auch mit einem gebietsspezifischen Besucher- und Bildungsprogramm wird die Erlebbarkeit der vielfältigen Lebensräume und deren Tier- und Pflanzenarten erleichtert.

Dauerhaft geschützte Natur – im pannonischen Klima das ganze Jahr über zugänglich – leistet einen wertvollen Beitrag zur Lebensqualität in der PaNaNet-Region, auch durch ihre Bedeutung für den Tourismus. 4 Nationalparke, 8 Naturparke und 4 Landschaftsschutzgebiete bilden zusammen ein europaweit bedeutendes Zielgebiet für Naturliebhaber. Die grenzüberschreitende Zusammenarbeit stellt sicher, dass dieser Wert Bestand hat.

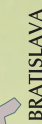

A PaNaNet régió

Burgenlandban és a nyugat-magyarországi megyékben a natúr- és nemzeti parkokat átfogó hálózat támogatja az Alpok keleti szélé és a Kárpát-medencében fekvő Alföld közötti gazdag természeti örökség megértését. A partnerek kiemelt célja a határon átnyúló Pannonian Nature Network – PaNaNet – együttműködés keretében a védett területek látogatóprogramjainak minőségi továbbfejlesztése.

Az infrastruktúra fejlesztésével, új információs anyagokkal, valamint területspecifikus látogatói és oktatási programokkal megkönnyítik és életszerűvé teszik a különböző élőhelyek és azok állat- és növényfajainak megismerését.

A védett természet – amely a pannon éghajlatban egész éven át elérhető – értékeivel és turisztikai jelentőségével hozzájárul a PaNaNet régió életminőségéhez. Négy nemzeti park, nyolc natúrpark és négy tájvédelmi körzet alkotja a természet szerelmeseinek Európa-szerte jelentős célpontját. A határokon átnyúló együttműködés biztosítja ennek az értéknek a fenntartását.

Naturschutz, Erlebnis, Aktivitten **Természetvédelem, élmény, tevékenységek**

Tourismus, Ökotourismus, Freizeitwirtschaft

Turizmus, ökoturizmus, szabadidőgazdálkodás

Exkursionsleiter	kirándulásvezető
Exkursion	kirándulás, tanulmányút
Besuchspunkt	meglátogatandó pont
Aussichtspunkt	kilátópont
Aussichtsturm	kilátó
Naturerlebnis	természeti élmény
Gastfreundschaft	vendégszeretet
Besucher	látogató
Veranstalter	szervező
Wanderweg	kijelölt turistaút

Lehrpfad

oder Themenweg

tanösvény

tematikus ösvény

nachhaltiger Tourismus

fenntartható turizmus

regionale Produkte

regionális / helyi termék

Treffpunkt

találkozási pont

kinderwagentauglich

babakocsik számára akadálymentesített

rollstuhltauglich

kerekesszékek számára akadálymentesített

barrierefrei

akadálymentes

markierter Weg

kijelölt útvonal

Besucherzentrum

látogatóközpont

Naturerlebnis individuell oder organisiert / Umweltbildung

Egyéni vagy szervezett természeti élmény / környezeti nevelés

Umweltbildung	környezeti nevelés
Waldschule <i>organisieren spezielle Programme für Schulen in der Natur</i>	erdei iskola <i>speciális programokat szerveznek iskolák számára a természetben</i>
Outdoor-Programm	kültéri program
Indoor-Programm	beltéri program
Abenteuertouren <i>z.B.: in der Nacht, in der Höhle</i>	kalandtúrák
Kanutour	kenutúra
Schwimmweste	mentőmellény
Paddel <i>Ruder</i>	evező <i>evezőlapát</i>

Bootstour	hajótúra, csónaktúra
Sinneseindruck	érzéki benyomás, hatás
individueller Besucher	egyéni látogató
Wasserqualitätsprüfung	vízminőségvizsgálat
Birdwatching	madármegfigyelés
Feedback	visszacsatolás
Naturparkschule	natúrpark-iskola
Öffnungszeiten	nyitvatartás
"Grüner Tag" <i>spez., jährliche Aktionstage zu Naturschutzthemen</i>	"Zöld nap" <i>speciális, éves akciónapok a természetvédelemmel kapcsolatos témákban</i>
Freiwilligenarbeit	önkéntesség
Schulprojekt	iskolai projekt

Naturerlebnis-Infrastruktur

Természeti élmény infrastruktúra

Beobachtungsturm	megfigyelő- / kilátótorony
Informationstafel	információs tábla
Markierungen	jelölések, turistajelzések
Hochstand	magasles
Wegweiser	útjelző tábla
Anlegestelle	kikötő, parkolási hely
Fahrrad-Verleih	kerékpárkölcsönző
Fahrradständer	biciklitámasztó, biciklitároló
E-Bike Ladestation	elektromos kerékpár töltőállomás
Heißluftballon	hőléggallon

Kinderspielplatz

játszótér

Campingplatz

táborhely, kempinghely

Feuerstelle

tűzrakóhely

Radweg

kerékpárút

Tarnzelt

lessátor
(jellemzően terepszínű)

Wanderstock

vándorbot

Ausstellung

kiállítás

interaktiv

interaktív

App

alkalmazás

Geologie, Geschichte, Regionalentwicklung Geológia, történelem, régiófejlesztés

Raumplanung, Formen der Landnutzung, Widmungen

Területrendezés, földhasználati formák, szabályzások

Grundstückswidmung	telekrendezés
≠ aufgeschlossenes Grundstück	≠ nyitott telek
Widmungsarten (landwirtschaftlich, Freizeit, etc.)	rendeltetési (területfelhasználási) formák (mezőgazdasági, szabadidős, stb.)
Viehwirtschaft	állattenyésztés
Beweidung	legeltetés
Ackerbau	növénytermesztés
Streuobstwiese	gyümölcsös
Forstwirtschaft	erdészet / erdőgazdálkodás

Jagd

vadászat

Streusiedlung

Südburgenland

szórványtelepülés

Wart / Örvidék

Straßendorf

egyutcás falu

Angerdorf

gyepteress falu

Wald

erdő

Streckhof

hosszúházas beépítés

Hakenhof

L-alakú beépítés

Halbwirtschaft

félgazdaság

Schweine

disznók

Stall

istálló

Sommerküche

nyári konyha

Wiese

mező / rét

Weide

legelő

Regionaltypische Berufe, traditionelles Handwerk

A régióra jellemző mesterségek, tradicionális kézműves szakmák

Schilfschneider	nádvágó
Korbflechter	kosárfonó
Köhler	szénégető
Besenbinder	kefekötő
Töpfer	fazekas
Rechenmacher	gereblyekészítő
Müller	molnár
Fischer	halász
Schmied	kovács
Hirte(nhund)	pásztor(kutya)

Winzer, Weinbauer

szőlősgazda / vincer

Schuster

cipész

Stiefelmacher

csizmadia

Bäcker

pék

Fleischhacker

hentes

Weber

takács

Biogeografische Begriffe, Regionen

Bioföldrajzi fogalmak, régiók

Karpatenbecken	Kárpát-medence
Ostalpen	Keleti-Alpok
Tiefebene	Alföld
Voralpen <i>Ödenburger bzw. Günser Gebirge</i>	Alpokalja <i>Soproni-hegység, ill. Kőszegi-hegység</i>
Raabtal	Rába völgye
Schwemmland	hordalékos terület
Berg	hegy
Waasen / Wasen	Hanság
Wart	Őrség
Neusiedler See	Fertő tó

Plattensee

Balaton

Historische Epochen, Archäologie

Történelmi korszakok, régészet

Bernsteinstraße	Borostyánkő út
Pannonien	Pannónia
Kelten	kelták
Langobarden	langobárdok (longobárdok)
Awaren	avarok
Hügelgräber	halomsírok
Eiserner Vorhang	Vasfüggöny
Deutschwestungarn	német nyelvű Nyugat-Magyarország
"Vierburgenland" <i>Ödenburg/Sopron, Eisenburg/ Vasvár, Wieselburg/Moson, Press- burg/Pozsony</i>	"Négyvár vidék" <i>Ödenburg/Sopron, Eisenburg/ Vasvár, Wieselburg/Moson, Press- burg/Pozsony</i>

Archäologie	régészet
Archäologe	régész
Ausgrabungen	ásatás
Fund(stück)	lelet
K & K = K. u. K. = kaiserlich und königlich <i>Diente zur Bezeichnung der gemeinsamen Einrichtungen in der Österreichisch-Ungarischen Monarchie.</i>	cs. és kir. = császári és királyi <i>Az Osztrák-Magyar Monarchia közös intézményeinek megjelölésére szolgált.</i>
Mittelalter	középkor
Neuzeit	újkor
Feudalherrschaft	feudális uralkodás

Geologie Geológia

Fluss

folyó

See / Teich

tó

Bach

patak

Solonetz

szolonyec

Solontschak

szoloncsák

Basalt

bazalt

Sand

homok

Soda

szik

Sodawasser

szikvíz

Mineralwasser

ásványvíz

Mineralien

ásványok

Kristallingestein

kristályos kőzetek

Sediment

üledék

Gestein

kőzet

...Becken

...medence

z.B. Kárpát-medence

pl. Kárpát-medence

Hügelkette o.ä.

dombvidék, dombság

Höhle

barlang

Seewinkel

Fertőzug

Wald

erdő

Niedermoor

láp, mocsár

Schlamm

iszap

Karst

karszt

Fels

szikla

Gebirge

hegység

Berg

hegy

Tiefland / Tiefebene

alföld

Flachland

síkság

Tal

völgy

Schlucht

szurdok

Kalkstein

mészkö

Sandstein

homokkő

Torf

tőzeg

Arten & Biologie **Fajok & biológia**

Naturphänomene

Természeti jelenségek

Sodaschnee

szik

Salzausblühungen

szikvirágzás

Soda(Salz-)Sturm

homokvihar

Mikrorelief

mikrofelszín

Weidezeiger

legelőgyom

*(amit nem legel le az állat,
mert pl. szúrós)*

Gänsestrich

vadlibák vonulása

Vogelzug

madárvonulás

Watvogel

gázlómadár

Echo

visszhang

Sandbankbildung

homokzátony képződés

Wasserwirbel

örvény

Sonnenaufgang

napfelkelte

Überflutung

áradás

Niedermoor

láp, mocsár

Trockenrasen

száraz gyepek

Flussbau

vízépítési munkák

Schilfgürtel

nádas

Salzlake

szikes tó

Nutzpflanzen

Haszonnövények

Kastanien

szelídgesztenye

Weizen

búza

Mais

kukorica

Sonnenblume

napraforgó

Ölkürbis

olajtök

Blaufränkisch

kékfrankos

Erdbeeren

eper, szamóca

Heilpflanzen

gyógynövények

Lavendel

levendula

Bärlauch

medvehagyma

Gemüse

zöldség

Roggen

rozs

Weiden

Pflanzen, die für Bienen geeignet sind, eg. Melisse

méhlegelő

Méheknek megfelelő növények, pl. citromfű

Weinbau

szőlőművelés

Obstbau

gyümölcstermesztés

Kirsche

cseresznye

Hanf

kender

Zuckerrübe

cukorrépa

Invasive Arten, Neophyten

Invazív fajok/Neofiták

Ölweide	ezüstfa
Götterbaum	mirigyes bálványfa
Traubenkraut	parlagfű
Dr. Springkraut	bíbor nebáncsvirág
Goldrute	aranyvessző
Japan-Knöterich	japánkeserűfű
Asiatischer Marienkäfer	harlekinkatica
Spanische Wegschnecke	spanyol meztelencsiga
Signalkrebs <i>Pacifastacus leniusculus</i>	amerikai folyamirák <i>Pacifastacus leniusculus</i>
Aal	angolna

Sonnenbarsch

sügér

Spiegelkarpfen

tükörponty

Graskarpfen

amúr

Rotwangen-Schmuck-
schildkröte

Trachemys scripta elegans

vörösfülű ékszerteknős

Trachemys scripta elegans

Marmorkrebs

Procambarus fallax f. virginalis

márványrák

Procambarus fallax f. virginalis

Fasan

fácán

Robinie

akác

Kermesbeeren

alkörmös

Eschen-Ahorn

kőrislevelű juhar

Seidenpflanze

selyemkóró

Wandermuschel

vándorkagyló

Giebel/Silberkarausche

ezüstkárász

Charakteristische Tier- und Pflanzenarten der PaNaNet-Region

A PaNaNet régióra jellemző állat- és növényfajok

Dunkler Wiesenknopf- ameisenbläuling	sötét hangyaboglárka
Heller Wiesenknopf-amei- senbläuling	vérfű hangyaboglárka
Lungenenzian-ameisen- bläuling	szürkés hangyaboglárka
Großer Feuerfalter	nagy tűzlepke
Wachtelkönig	haris
Schwarzstorch	fekete gólya
Bergmolch	alpesi göte
Europäischer Biber	eurázsiai hód

Europäischer Otter

európai vidra

Gelbbauchunke

sárgahasú unka

Graugans

nyári lúd

Säbelschnäbler

gulipán

Stelzenläufer

gólyatöcs

Seeadler

rétisas

Kaiseradler

parlagi sas

Ziesel

ürge

Würgfalke

kerecsensólyom

Bienenfresser

gyurgyalag

Salzaster

pozsgás őszirózsa

Schneeglöckchen

hóvirág

Knotenblume

tőzike

Szibériai székfű

szibériai nőszirm

Szibériai székfű

nagy kócsag

Purpurszékfű

vörös gém

Grauszékfű

szürke gém

Weißstorch

fehér gólya

Löffler

kanalasgém

Lachmöwe

dankasirály

Rohrweihe

barna rétihéja

Zwergohreule

füleskuvik

Blutspecht

balkáni fakopáncs

Eisvogel

jégmadár

Wiedehopf

búbos banka

Rauchschwalbe

füstifecske

Beutelmeise

függőcinege

Bartmeise

barkóscinege

Stieglitz

tengelic

Haustierrassen der PaNaNet-Region

A PaNaNet régió háziállatfajtái

Ungarisches Graurind/ Steppenrind	szürkemarha
Mangalitza Schweine	mangalica <i>különböző színváltozatok: fecske- hasú, szőke, vörös</i>
Weißer Esel	fehér szamár
Przewalski Pferd	przevalszkij-ló
Fleckvieh (Rinderrasse)	magyar tarka szarvasmarha
Aberdeen Angus (Rinderrasse)	angus marha
Zackelschaf	magyar racka juh
Hausente	házikacsa

Ungarische Lockengans

magyar fodros lúd

Nackthalshuhn

erdélyi kopasznyakú tyúk

Gelbes ungarisches Huhn

auch geflecktes Huhn

sárga magyar tyúk

kendermagos színváltozat is

Bronzepute, Kupferpute

bronzpulyka, rézpulyka

Helmpferlhuhn

sisakos gyöngytyúk

Haustaube

házi galamb

Hauskaninchen

házi nyúl

Wasserbüffel

vízibivaly, házibivaly

Ungarische Imperial Ziege

magyar parlagi kecske

alte ungarische
Hunderassen

ősi magyar kutyaajták

Cikta, Cigua Schafe

cikta, cigája juhok

Projektpartner Projektpartnerek

Balaton-felvidéki
Nemzeti Park

Balaton - felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság

H-8229 Csopak, Kossuth utca 16

+36 87 555 260

bfnp@bfnp.hu

www.bfnp.hu

Fertő-Hanság
Nemzeti Park

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

H-9435 Sarród, Rév-Kócsagvár Pf. 4

+36 99 537 620

fhnp@fhnp.hu

www.ferto-hansag.hu

NATIONALPARK -
NEUSIEDLER SEE
SEEWINKEL

Nationalpark Neusiedler See - Seewinkel

Hauswiese, A-7142 Illmitz

+43 2175 3442

info@nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at

www.nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at

weinidylle
NATURPARK IN DER WEINIDYLLE

Naturpark in der Weinidylle

A-7540 Moschendorf, Weinmuseum 1

+43 3324 6318

office@weinidylle.at

www.weinidylle.at

LANDSEER BERGE
NATURPARK LANDSEER-BERGE

Naturpark Landseer Berge

A-7341 Markt St. Martin, Kirchenplatz 6

+43 2618 52118

info@landseer-berge.at

www.landseer-berge.at

Naturpark Geschiebenstein - Írottkő

A-7471 Rechnitz, Bahnhofstraße 2a

- +43 3363 79143
- naturpark@rechnitz.at
- www.naturpark-geschiebenstein.at

Írottkő Natúrparkért Egyesület

H-9730 Kőszeg, Rajnis u. 7

- +36 94 563 121
- koszeg@tourinform.hu
- www.naturpark.hu

Naturpark Neusiedler See-Leithagebirge

A-7083 Purbach, Am Kellerplatz 1

- +43 2683 5920
- info@neusiedlersee-leithagebirge.at
- www.neusiedlersee-leithagebirge.at

Naturpark Raab-Őrség-Goričko

A-8380 Jennersdorf, Kirchenstr. 4

- +43 3329 48453
- office@naturpark-raab.at
- www.naturpark-raab.at

Naturpark Rosalia - Kogelberg

A-7022 Schattendorf, Am Tauscherbach 1

- +43 664 446 4116
- naturpark@rosalia-kogelberg.at
- www.rosalia-kogelberg.at

Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság

9941 Őrszentpéter, Városszer 57

- ☎ +36 94 548 036
- ✉ orseginpi@gmail.com
- ℹ www.orseginemzetipark.hu | www.orseg.info

Pannontáj-Sokoró Natúrpark

H-9111 Tényő, Árpád út 18.

- ☎ +36 30 204 9824
- ✉ szekely.rita@pannontaj.hu
- ℹ www.pannontaj.hu

Szigetköz Natúrpark

H-9181 Kimle, Vízpart u. 6.

- ☎ +36 20 801 32 32
- ✉ szigetkoznaturpark@gmail.com
- ℹ www.new.szms.hu

IMPRESSUM

Herausgeber und für den Inhalt verantwortlich:

PaNaNet – das „Pannonian Nature Network“

Redaktion:

Alois Lang, Nationalpark Neusiedler See - Seewinkel

Grafik:

Harald Hackel

Für die Drucklegung verantwortlich:

Nationalparkdirektion Balaton Oberland

IMPRESSZUM

Kiadja és a tartalmáért felelős:

PaNaNet – „Pannonian Nature Network“

Szerkesztőség:

Alois Lang, Nationalpark Neusiedler See - Seewinkel

Grafika:

Harald Hackel

A nyomtatásért felelős:

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság